

Donatorske intervencije i lokalni ekonomski razvoj u Srbiji

Naziv istraživanja: DONATORSKE INTERVENCIJE I LOKALNI EKONOMSKI RAZVOJ U SRBIJI

Vreme trajanja istraživanja: decembar 2013 – jun 2014

Finansijer: Think Tank Fund i InTER

Mentor: Dragiša Mijačić

Istraživač: Dr Irena Fiket

PROBLEM, CILJEVI I OČEKIVANI REZULTATI ISTRAŽIVANJA

Lokalni ekonomski razvoj u Srbiji je iniciran od strane međunarodnih razvojnih agencija koje su predstavile koncept i pokrenule niz projekata i inicijativa koje su se fokusirale na ovaj vid razvoja. Iako su prvi donatorski projekti pokrenuti odmah nakon demokratskih promena, njihov fokus je bio na revitalizaciji lokalnih zajednica i samim tim nisu imali izražen razvojni karakter. Međutim, sredinom prve dekade trećeg milenijuma pokreću se i prvi razvojni projekti, finansirani iz sredstava EU i bilateralnih donatora kao što su USAID, SDC, Sida, ADA, Vlada Kraljevine Norveške i Kraljevine Danske. Donatorska pomoć Srbiji, usmerana ka lokalnom ekonomskom razvoju, se može razvrstati u tri kategorije:

- projekte koji su obuhvatali celokupnu teritoriju Republike Srbije (nacionalni projekti);
- projekti koji su obuhvatali područja koja nisu međusobno povezana (tzv. geografski-raspršeni projekti); i
- projekti koji su obuhvatali gradove i opštine koji su međusobno povezani (tzv. geografski-koncentrisani projekti).¹

Iako je prošla čitava decenija od početka implementiranja različitih razvojnih donatorskih intervencija u Srbiji, do danas nije urađena ni jedna sistematična studija koja analizira efekte i uticaje donatorske razvojne pomoći na lokalnom nivou.

Ovo istraživanje zapravo sledi preporuke iznete u policy brief-u InTER-a (2012) "Decenija lokalnog ekonomskog razvoja u Srbiji: lekcije za budućnost",² u kojem se identifikuju glavne donatorske razvojne intervencije u Srbiji i gde se naglašava da su se projekti lokalnog ekonomskog razvoja uglavnom fokusirali na četiri oblasti intervencije, i to na:

- izradu strateških i akcionih planova za lokalni ekonomski razvoj;
- izgradnju kapaciteta za pisanje i implementaciju projekata;
- razvoj lokalne društvene i komunalne infrastrukture; i
- formiranje kancelarija za lokalni ekonomski razvoj.

Uzimajući kao početnu tačku ove četiri oblasti intervencije, **cilj** ovog istraživanja je da analizira uticaj donatorske, geografski koncentrisane, razvojne pomoći na lokalni ekonomski razvoj.

S tim u vezi, istraživanje će sprovesti komparativnu analizu uzorka jedinica lokalnih samouprava koje su dugoročno tretirane geografski koncentrisanom donatorskom pomoći i onih koji nisu imali takvu mogućnost, kontrolišući ostale najvažnije faktore.³

² *Idem*

³ *Kao što su broj stanovnika, ekonomska razvijenost (prosečna zarada i stopa nezaposlenosti) i učestvovanje na lokalnim izborima.*

¹ <http://www.lokalnirazvoj.org/publications/details/20>

VARIJABLE, INDIKATORI I NAČIN UZORKOVANJA OBJEKTA

Osnovna **Zavisna Varijabla (DV)** ovog istraživanja je **lokalni ekonomski razvoj**, a osnovna **Nezavisna Varijabla (IV)**: geografski koncentrisana **donatorska razvojna pomoć lokalnoj samoupravi**.

Pojam **lokalnog ekonomskog razvoja** je najčešće definisan⁴ kao skup aktivnosti čiji je cilj da izgrade kapacitete lokalne zajednice da unapredi svoju ekonomsku budućnost i kvalitet života za sve.⁵ Lokalni ekonomski razvoj je zapravo proces u kome javni sektor, privreda i organizacije civilnog društva rade zajedno kako bi kreirali bolje uslove za ekonomski razvoj i stvaranje novih radnih mesta.

Osnovne grupe indikatora⁶ koji se odnose na DV, i na koje će se istraživanje fokusirati, jesu:

- Administrativni kapaciteti lokalnih samouprava uključujući i kapacitete da se privuku donatorska sredstva;
- Partnerstvo vlasti, privrede i trećeg sektora (participativni model odlučivanja);
- Međuopštinska saradnja; i
- Postojanje različitih vrsta institucija i organizacija na lokalnom nivou (Institutional thickness).

Geografski koncentrisana donatorska razvojna pomoć je u ovom istraživanju definisana kao dugoročna potpora koju jedinicama lokalne samouprave, na odredjenom geografskom prostoru, pružaju međunarodne razvojne agencije u cilju podrške lokalnom društveno-ekonomskom razvoju i jačanju administrativnih kapaciteta lokalnih samouprava. Osnovni indikatori koji se odnose na IV će biti postojanje geografski koncentrisanih dugoročnih razvojnih intervencija koje su za cilj imale promociju lokalnog ekonomskog razvoja, kako je on definisan u ovom predlogu istraživanja.

Dakle sledi da će donatorska razvojna pomoć biti posmatrana kao tretman (uzrok) koji, u zavisnosti od cilja koji je imao, treba da dovede do željenih posledica.

Osnovni kriterijumi za odabir jedinica test (tretirane donatorskom pomoći) i kontrolne (netretirane donatorskom pomoći) grupe koji su uzeti u obzir pri odabiru uzorka lokalnih samouprava na kome će se sprovesti empirijski deo istraživanja su:

- broj stanovnika na popisu 2002. godine;
- ekonomska razvijenost 2002 godine (prosečna zarada i stopa nezaposlenosti); i
- procenat učestvovanja na lokalnim izborima 2004 godine.

Prilikom određivanja uzoraka su korišteni podaci koji se odnose na period pre razvojnih intervencija. Nakon detaljne analize, kao jedinice koje čine uzorak test i kontrolne grupe selektovane su sledeće opštine i gradovi:

Uzorak test grupe čine:

- Leskovac;
- Surdulica;
- Nova Varoš;
- Novi Pazar;
- Zaječar;
- Sokobanja.

Uzorak kontrolne grupe čine:

- Kruševac;
- Alibunar (ili Senta);
- Svilajnac;
- Loznica;
- Kikinda (ili Jagodina); i
- Vrnjačka Banja.

FAZE ISTRAŽIVANJA I METODE PRIKUPLJANJA PODATAKA

Prva (deskriptivno-eksplorativna) faza istraživanja će se sastojati iz mapiranja svih donatorskih intervencija koje su se odnosile na jedinice lokalne samouprave i prikupljanja podataka o tipu pomoći tj. razvojne intervencije koja je sprovedena, kao i podataka o trajanju intervencije. Podaci prikupljeni u prvom delu istraživanja dozvolice da se jasnije definišu precizne mere varijabli. Druga (eksplikativna) faza istraživanja će se fokusirati na komparaciji izabranog uzorku jedinica lokalne samouprave tretirane donatorskom pomoći, i kontrolne, ne tretirane grupe. Sastojaće se iz dubinske analize koja će omogućiti da se odgovori na glavno istraživačko pitanje: **U kojoj meri je geografski koncentrisana donatorska pomoć uticala na lokalni ekonomski razvoj u Srbiji.**

Podaci na kojima će se zasnivati empirijska analiza će biti: projektna dokumentacija, proizvedeni projektni izveštaji i svi ostali relevantni dokumenti (sekundarni podaci) kao i percepcije, stavovi i mišljenja društvenih aktera koji su bili uključeni bilo kao ciljna grupa bilo kao promoteri donatorskih projekata (primarni podaci). Iz ovoga proizilazi da će, nakon detaljne analize dokumenta, uslediti terenski rad tokom kojeg će podaci biti prikupljeni putem intervjua i fokus grupa.

Sugestije, komentare i pitanja vezana za ovo istraživanje poslati na e-mail: fiket@lokalnirazvoj.org.

⁴ Opšte prihvaćena definicija pojma lokalni ekonomski razvoj i dalje ne postoji.

⁵ Swinburn G, Goga, S. and Marphy, F., *Local Economic Development: A Primer – Developing and Implementing Local Economic Development Strategies and Action Plans*, the World Bank, 2006, str.1.

⁶ Svaki od ove grupe indikatora sastojće se od nekoliko pojedinačnih indikatora, čiji će odabir zavisiti i od dostupnosti empirijskih podataka.